

پردیس دانشکده های فنی

به نام خدا
دانشکده‌ی مهندسی برق و کامپیوتر
تمرین سری دوم یادگیری ماشین

دانشگاه تهران

سلام بر دانشجویان عزیز، چند نکته مهم:

۱. حجم گزارش به هیچ عنوان معیار نمره دهی نیست، در حد نیاز توضیح دهید.
 ۲. نکته‌ی مهم در گزارش نویسی روشن بودن پاسخ‌ها می‌باشد، اگر فرضی برای حل سوال استفاده می‌کنید حتماً آن را ذکر کنید، اگر جواب نهایی عددی است به صورت واضح آن را بیان کنید.
 ۳. کد های نوشته شده برای هر سوال شبیه سازی را در فایل `ipynb` متناظر آن سوال بنویسید.
 ۴. کدهای ارسال شده بدون گزارش و یا کامنت گذاری دقیق در کد فاقد نمره می‌باشند.
 ۵. برای سوالات شبیه سازی، فقط از دیتاست داده شده استفاده کنید.
 ۶. نمره تمرین از ۱۰۰ نمره می‌باشد
 ۷. هرگونه شباهت در گزارش و کد مربوط به شبیه سازی، به منزله تقلب می‌باشد و کل تمرین برای طرفین ۱۰۰- خواهد شد.
 ۸. در صورتی که تشخیص داده شود از چت بات ها به صورت مستقیم برای پاسخ سوال های تئوری و شبیه سازی استفاده شده است، نمره ۱۰۰- در نظر گرفته خواهد شد.
 ۹. فایل نهایی خود را در یک فایل زیپ شامل، `pdf` گزارش و فایل کدها آپلود کنید. نام فایل زیپ ارسالی الگوی `ML_HW#_StudentNumber` داشته باشد.
- در صورت داشتن سوال، از طریق گروه درس یا ایمیل‌های زیر با تدریسار مربوطه سوال‌های خود را مطرح کنید.

سوال ۱ و ۲ و ۶ : fatemehra10@gmail.com ، سوال ۳ و ۴ و ۷ : Kermaninia@ut.ac.ir

سوال ۵ و ۸ : mahmoos2078@gmail.com

سوال ۱ (نمره ۱۰):

به سوالات زیر پاسخ دهید:

الف) بالا بودن بایاس و یا بالا بودن واریانس در یک مدل نشان دهنده چه چیزی می باشد؟ با استفاده از چه روش هایی می توان میزان بایاس و واریانس مدل را کنترل کرد؟

ب) فرض کنید با استفاده از یک مدل رگرسیون، مدلی را ایجاد کرده ایم و میزان خطای مدل بر روی داده های آموزش پایین می باشد در صورتی که خطای مدل بر روی دادگان تست بسیار زیاد می باشد، علت این موضوع چیست؟ چه تغییراتی را می توان اعمال نمود تا این مشکل تا حدودی برطرف گردد؟

پ) یک مدل رگرسیون خطی Ridge به صورت زیر در نظر بگیرید که در آن $\lambda > 0$ پارامتر regularization می باشد:

$$w_{min} = \arg \min_w \|y - Xw\|_2^2 + \lambda \|w\|_2^2$$

ثابت کنید فرم بسته w_{min} به صورت زیر می باشد :

$$w_{min} = (X^T X + \lambda I)^{-1} X^T y$$

ت) فرض کنید داده ها از فرم خطی زیر پیروی می کنند:

$$y = Xw^* + \varepsilon$$

که w^* بردار وزن های واقعی می باشد و $\varepsilon \sim N(0, \sigma^2 I)$ یک نویز گاوسی می باشد. با استفاده از فرم بسته به دست آمده w_{min} در مرحله قبل ، ثابت کنید مقدار امید ریاضی و واریانس w_{min} به صورت زیر می باشد:

$$(A = (X^T X + \lambda I)^{-1} X^T)$$

$$E[w_{min}] = (X^T X + \lambda I)^{-1} X^T X w^*$$

$$Var[w_{min}] = A \sigma^2 A^T$$

سوال ۲ (نمره ۱۵):

موارد زیر را اثبات کرده و به طور کامل توضیح دهید:

الف) فرض کنید در یک مدل رگرسیون خطی، متغیر هدف y به صورت زیر مدل سازی شده است:

$$y_i = w^T x_i + \varepsilon_i, \varepsilon_i \sim N(0, \sigma^2)$$

با فرض گاوسی بودن نویز ها و مستقل بودن آن ها، وزن هایی که با استفاده از روش بیشینه سازی احتمال (MLE)^۱ بدست می آید همان وزن هایی است که با استفاده از تابع هزینه SSE ^۲ بدست می آوریم.

ب) در مدل *logistic regression*، احتمال $y \in \{0, 1\}$ برای ورودی x توسط تابع زیر مدل می شود:

$$P(y|x) = \sigma(w^T x) = \frac{1}{1 + \exp(-w^T x)}$$

ثابت کنید وزن هایی که با استفاده از روش بیشینه سازی احتمال (MLE) بدست می آید همان وزن هایی است که با استفاده از تابع هزینه *binary cross entropy* بدست می آوریم.

* در هر دو قسمت الف و ب فرض کنید برای بدست آوردن وزن ها بهینه سراسری آن را بدست می آوریم.

¹ Maximum likelihood

² Sum squared error

سوال ۳ (نمره ۱۵):

* تمام محاسبات این سوال باید بطور دستی انجام شود و نیازی به پیاده سازی با کد نیست.

مجموعه داده‌ای در فضای \mathbb{R}^1 با یک ویژگی X_1 داریم که کلاس‌های متناظر با آن‌ها -1 و $+1$ است. این مجموعه داده شامل سه نمونه‌ی $X_1 = \{-3, -2, 3\}$ از کلاس $+1$ و سه نمونه‌ی $X_1 = \{-1, 0, 1\}$ از کلاس -1 است.

الف) یک feature map ساده بصورت $\varphi(u) = (u, u^2)$ تعریف می‌کنیم که نقاط را از فضای \mathbb{R}^1 به \mathbb{R}^2 می‌برد. این feature map را روی داده‌ها اعمال کنید و نقاط را در فضای ویژگی اولیه و جدید رسم کنید. آیا این مجموعه داده در فضای ویژگی اولیه می‌توانست با یک جدا کننده‌ی خطی به طور کامل تفکیک شود؟ در فضای ویژگی جدید چطور؟

ب) فرم تحلیلی تابع کرنل $k(x_1, x'_1)$ که متناظر با feature map اعمال شده (φ) است را بنویسید.

ج) خطی پیدا کنید که margin تشکیل شده بین آن و دو کلاس مختلف بیشینه باشد. معادله‌ی نرمال این خط را که به فرم $w_1 Y_1 + w_2 Y_2 + c = 0$ است، بنویسید (Y_1 و Y_2 ابعاد فضای ویژگی جدید و حاصل اعمال کردن feature map روی فضای ویژگی اولیه بصورت $\varphi(X_1) = (Y_1, Y_2)$ هستند) و مقدار margin را حساب کنید.

* برای یافتن c و w_2 و w_1 ، با توجه به محل قرارگیری نقاط، از شهود هندسی و مفاهیم SVM استفاده کنید. (لازم به حل معادله‌ی quadratic نیست).

د) خط یافت شده بعنوان decision boundary را به همراه Plus plane و Minus plane رسم کرده و Support vector ها را نشان دهید و بررسی کنید که تمام نقاط مجموعه‌ی داده‌ها به درستی کلاس بندی می‌شوند. سپس decision boundary حاصل از این خط را در همان فضای ویژگی اولیه (\mathbb{R}^1) نیز رسم کرده و درستی آن را بررسی کنید.

* راهنمایی: اگر تعداد support vector هایی که یافته‌اید ۲ تا نشد، در پاسخ این بخش و بخش قبلی تجدید نظر کنید.

ه) می‌دانیم که فرم کلی مسئله‌ی دوگان برای hard SVM با اعمال کرنل، بصورت زیر است:

$$\max. W(\alpha) = \sum_{i=1}^n \alpha_i - \frac{1}{2} \sum_{i=1, j=1}^n \alpha_i \alpha_j y_i y_j K(x_i, x_j)$$

Subject to:

$$\alpha_i \geq 0 \quad \text{and} \quad \sum_{i=1}^n \alpha_i y_i = 0$$

روند کلی بدست آمدن این عبارت را بدون وارد شدن به جزئیات ریاضی بنویسید و بگویید هر متغیر نشانگر چیست و چرا Support vector ها نقش اساسی‌ای در پیدا کردن Decision boundary دارند.

و) حالا به کمک مختصات Support vector ها و تابع کرنلی که در بخش های قبلی یافتید و با اعمال قیدهای مسئله‌ی دوگان، تمام ضرایب مجهول عبارت بخش ه (α_i ها) را بدست آورید.

ز) می‌دانیم برای کلاس بندی نمونه‌های جدید، می‌توان از رابطه‌ی زیر استفاده کرد. نحوه‌ی بدست آمدن آن را توضیح دهید و با جایگذاری ضرایب محاسبه شده، b را بدست آورید. سپس نشان دهید مرز تصمیمی که با جایگذاری ضرایب بدست آمده در بخش قبلی و همین بخش در این رابطه بدست می‌آید، همان است که بصورت هندسی در بخش د بدست آوردید.

$$y(x) = \text{sign} \left(\sum_{n=1}^{|SV|} \alpha_n y_n k(x, u_n) + b \right)$$

سوال ۴ (نمره ۱۰):

* تمام محاسبات این سوال باید بطور دستی انجام شود و نیازی به پیاده سازی با کد نیست.

الف) می دانیم که مسئله ی دوگان Soft SVM به شکل زیر است. تفاوت آن را با مسئله ی دوگان Hard SVM و دلیل این تفاوت را بطور خلاصه توضیح دهید.

$$\begin{aligned} \max. \quad W(\alpha) &= \sum_{i=1}^n \alpha_i - \frac{1}{2} \sum_{i=1, j=1}^n \alpha_i \alpha_j y_i y_j \mathbf{x}_i^T \mathbf{x}_j \\ \text{subject to } C &\geq \alpha_i \geq 0, \sum_{i=1}^n \alpha_i y_i = 0 \end{aligned}$$

ب) با توجه به شکل زیر، ضریب α_i متناظر با هر کدام از نقاط زیر کدام حالت از حالات زیر

$$0 < \alpha_i < C - 1$$

$$\alpha_i = C - 2$$

$$\alpha_i = 0 - 3$$

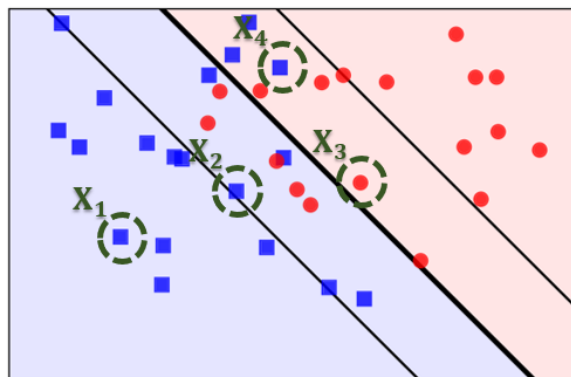
را خواهد داشت.

- نقطه ای مانند X_1 که در سمت درستِ مارجین قرار دارد.

- نقطه ای مانند X_2 که روی خود مارجین قرار دارد.

- نقطه ای مانند X_3 که در سمت اشتباه مارجین قرار دارد.

- نقطه ای مانند X_4 که در سمت اشتباه مرز تصمیم قرار دارد.

ج) حالا فرض کنید که نمی‌توانیم نقاطی مثل X_4 که کلاس‌بندی آن‌ها خطا دارد را داشته باشیم و می‌خواهیم کاری کنیم که بتوانیم در هر مجموعه‌ی متناهی از نقاط، تمام داده‌هایمان را بطور خطی جداسازی کنیم. پس از یک feature map به شکل زیر استفاده می‌کنیم که نقاط را از فضای \mathbb{R}^1 به فضای \mathbb{R}^∞ می‌برد و ما را به هدفمان می‌رساند (با ساختن بردارهایی که مستقل خطی هستند). اما آیا می‌توان با ابزارهای محاسباتی موجود، این mapping را مستقیماً روی داده‌ها اعمال کرده و بطور صریح $\phi_\infty(x)$ را بسازیم؟

$$\phi_\infty(x) = \left\{ e^{-x^2/2}, e^{-x^2/2}x, \frac{e^{-x^2/2}x^2}{\sqrt{2}}, \dots, \frac{e^{-x^2/2}x^i}{\sqrt{i!}} \dots \right\}$$

د) فرم بسته‌ی تابع کرنل متناظر با نگاشت تعریف شده در بالا را بدست آورید.

* راهنمایی: از بسط تیلور e^x استفاده کنید

$$e^x = \lim_{n \rightarrow \infty} \sum_{i=0}^n \frac{x^i}{i!}$$

سوال ۵ (نمره ۱۰):

به سوالات زیر در مورد درخت تصمیم پاسخ دهید.

الف) درخت تصمیم را به روش ID3 با نوشتن محاسبات طبق داده های جدول ۱ آموزش دهید و آن را رسم کنید. دقت درخت تصمیم آموزش دیده به دست آمده را روی دادگان آموزش (جدول ۱) و آزمون (جدول ۲) به دست آورید. (ستون هدف بازی کردن یا نکردن است).

	Outlook	Temperature	Wind	Play Tennis
1	Sunny	Hot	Weak	No
2	Sunny	Hot	Strong	No
3	Overcast	Mild	Weak	Yes
4	Rain	Mild	Weak	Yes
5	Rain	Cool	Weak	Yes
6	Rain	Cool	Strong	No
7	Overcast	Hot	Strong	Yes

جدول ۱: دادگان آموزش

	Outlook	Temperature	Wind	Play Tennis
1	Sunny	Mild	Strong	No
2	Rain	Cool	Weak	Yes
3	Overcast	Hot	Weak	Yes
4	Rain	Cool	Strong	Yes

جدول ۲: دادگان آزمون

ب) روش آموزش درخت تصمیم C4.5 را بیان کنید و دو مزیت این روش نسب به روش ID3 بیان کنید.

سوال ۶ (شبیه سازی، نمره ۱۵):

در این تمرین، قصد داریم با استفاده از الگوریتم لجستیک رگرسیون با **Regularization** نوع **L2**، مدلی برای تشخیص رانندگان حرفه‌ای از روی داده‌های شبیه‌سازی شده (Q6-drivers) طراحی کنیم. این داده‌ها شامل اطلاعات مربوط به عملکرد رانندگان در یک محیط شبیه‌سازی شده می‌باشند: (برای تمامی بخش‌ها علاوه بر توضیحات کلی کد نیاز است تحلیل خود را از نتایج به دست آمده ارائه دهید).

• **reaction_time**: زمان واکنش (برحسب ثانیه)

• **steering_deviation**: میزان انحراف از مسیر مستقیم (درجه)

• **pro_driver**: آیا راننده حرفه‌ای است یا خیر (۱ برای حرفه‌ای، ۰ برای غیر حرفه‌ای)

بخش اول: پیش‌پردازش داده‌ها

الف) تعداد و درصد مقادیر گمشده در هر ویژگی را محاسبه کرده و نمایش دهید.

ب) برای مقادیر گمشده، یک روش مناسب (میانگین، میانه یا حذف) انتخاب و بر روی مقادیر گمشده اعمال نمایید و دلیل انتخاب روش خود را توضیح دهید.

پ) ویژگی‌ها را با یکی از روش‌های **standard scaling** یا **min-max scaling** نرمال‌سازی کنید.

ت) توزیع هر ویژگی را قبل و بعد از نرمال‌سازی با استفاده از هیستوگرام رسم و تحلیل نمایید.

بخش دوم: تحلیل اولیه داده‌ها

الف) نمودار **scatter** بین **reaction_time** و **steering_deviation** را رسم کرده و رنگ‌گذاری را بر اساس **pro_driver** انجام دهید.

ب) بررسی کنید که آیا داده‌ها به صورت خطی قابل جداسازی هستند؟ آیا می‌توان با استفاده از مدل **logistic regression** داده‌های دو کلاس را از یکدیگر جدا کرد؟ تحلیل خود را ارائه دهید.

بخش سوم: پیاده‌سازی مدل

برای بهبود جدایی‌پذیری، ویژگی‌ها را به فضای مرتبه بالاتر با استفاده از تابع زیر منتقل کنید:

$$f(x_1, x_2) = [x_1, x_2, x_1^2, x_2^2, x_1 x_2, x_1^3, x_2^3, x_1^2 x_2, x_1 x_2^2, \dots, x_1^5, x_2^5]$$

الف) داده‌ها را به نسبت ۷۰٪ آموزش و ۳۰٪ آزمون تقسیم کنید.

ب) یک مدل *Logistic Regression* با *Regularization* نوع *L2* پیاده‌سازی کنید.

ج) مدل را با استفاده از **گرادیان نزولی** آموزش داده و تغییرات تابع هزینه را رسم کنید.

بخش چهارم: ارزیابی مدل

الف) با استفاده از داده‌ی آزمون، عملکرد مدل را با معیارهای زیر بسنجید.

• *Confusion Matrix*

• *Accuracy*

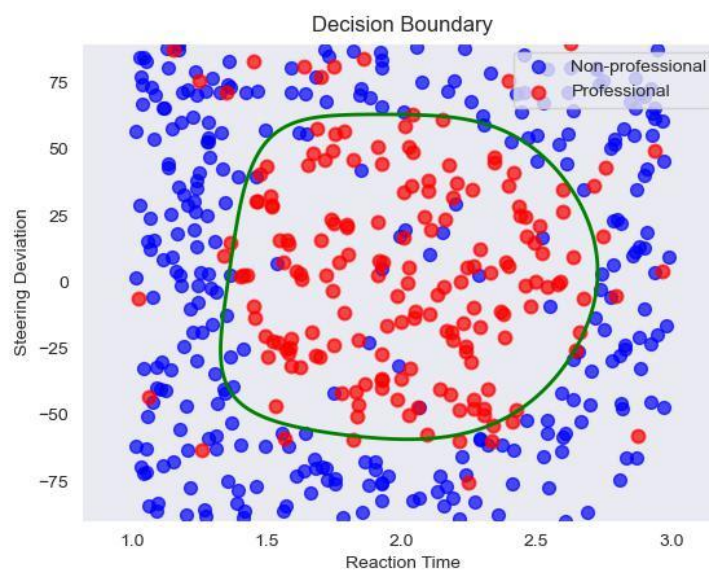
• *Precision*

• *Recall*

• *F1-score*

ب) نمودار *ROC* را رسم کرده و مقدار *AUC* را محاسبه و تحلیل نمایید.

ج) مرز تصمیم‌گیری (*Decision Boundary*) به دست آمده توسط مدل را رسم کنید. (خروجی شبیه به شکل زیر می باشد)

بخش پنجم: تحلیل حساسیت نسبت به مقدار λ (Regularization)

الف) مدل *Logistic Regression* را با مقادیر مختلف λ (۰، ۵۰، ۱۰۰، ۵۰۰) آموزش دهید.

ب) عملکرد مدل را با معیارهایی مانند *F1-score Accuracy* و *AUC* برای هر λ محاسبه نمایید و نتایج را بر روی نمودار نمایش دهید.

ج) مرز تصمیم گیری را به ازای تمایی مقادیر رسم کرده و تحلیل کنید که چگونه افزایش یا کاهش λ روی مدل تأثیر می‌گذارد.

* در این سوال پیاده سازی مدل *logistic regression* و هم چنین *logistic regression* با L2

Regularization توسط شما باید انجام شود و مجاز به استفاده از کتابخانه‌هایی مانند *sklearn* نیستید. (بخش

دوم قسمت ب، بخش سوم قسمت ب و بخش پنجم قسمت الف)

* بخش سوم قسمت ج، آموزش مدل با استفاده از گرادینان نزولی باید توسط شما پیاده سازی آن صورت گیرد و

مجاز به استفاده از کتابخانه نیستید.

* در بقیه بخش‌های این سوال استفاده از کتابخانه دلخواه برای پیاده سازی آزاد است.

سوال ۷ (شبيه سازى، نمره ۱۵):

الف) بارگذاري و پيش پردازش: ديتاست Iris را بارگيري کرده و در يك dataframe ذخيره كنيد. سپس ويژگي‌ها (X) و برچسب کلاس (y) را جدا كنيد.

ب) مصورسازي: با استفاده از pairplot، رابطه بين ويژگي‌ها را با رنگ‌بندي بر اساس کلاس نمايش دهيد. همچنين همبستگي بين ويژگي‌ها را با heatmap نمايش دهيد و توضيح دهيد کدام دو ويژگي بيشترين همبستگي را دارند.

ج) افزودن نويز: براي بررسي مقاومت مدل در شرايط غيرايده‌آل، با استفاده از توزيع نرمال (با ميانگين=۰ و انحراف معيار=۱)، نويز به داده‌ها اضافه كنيد. (مراحل بعدي را با داده‌هاي نويزدار انجام دهيد).

د) پياده‌سازي SVM: براي هر يك از کرنل‌هاي زير، مراحل ذکر شده را انجام دهيد:

- Polynomial Kernel Function (degree = ۵)
- Gaussian RBF Kernel Function
- Sigmoid Kernel Function
- Linear Kernel Function

۱۵. توضيح دهيد كه آن کرنل براي چه نوع داده‌اي مناسب‌تر است و بطور خلاصه معادله و پارامترهاي آن را توضيح دهيد.

۲۵. با استفاده از هر دو استراتژي OVR و OVO، مدل را آموزش دهيد. (اين كار را حتما به كمك کلاس‌هاي

OneVsRestClassifier و OneVsOneClassifier انجام دهيد).

۳د. Confusion Matrix و Classification Report را برای هر دو استراتژی نمایش دهید و نتایج OVR و OVO را از نظر دقت مقایسه کنید.

ه) نتیجه گیری: کدام کرنل بهترین عملکرد را داشت؟ پاسخ خود را با ذکر تحلیل مناسب بیان کنید.

* استفاده از کتابخانه های مختلف مانند [sklearn](#) و ... در این سوال مجاز است.

سوال ۸ (شبیه سازی، نمره ۱۰):

با توجه به مجموعه داده Q8-diabetes قرار داده شده پیاده سازی های زیر را انجام دهید.

الف) ابتدا داده های تست را ۲۰ درصد داده اصلی به صورت تصادفی و بدون جایگزینی انتخاب کنید و بقیه داده را به عنوان داده آموزش در نظر بگیرید.

ب) با استفاده از [DecisionTreeClassifier](#) و دادگان ضمیمه شده و با استفاده از معیار Gini درخت تصمیم را با مقدار پارامتر max_depth برابر با ۵ آموزش دهید.

ج) درخت آموزش داده شده را رسم کنید.

د) دقت این درخت آموزش دیده شده را روی داده تست را حساب کنید.

ه) دو ویژگی مهم که تاثیر زیادی در این دسته بندی داشتند را از روی این درخت تصمیم پیدا کنید.

و) صرفا دو ویژگی به دست آمده در قسمت قبل را در نظر بگیرید و درخت تصمیم را مجدد با مقدار پارامتر max_depth برابر با ۵ آموزش دهید و مرز های تصمیم گیری را در این مدل را رسم کنید.

* در این سوال برای پیاده سازی ها از کتابخانه sklearn استفاده کنید و در همه بخش های کد مقدار random

state را با عدد ۴۲ قرار دهید.